

2013 M. PAGRINDINIŲ TEISIŲ KONFERENCIJA

„Kova su neapykantos nusikaltimais Europos Sąjungoje“ Suteikti aukoms veidą ir balsą

2013 m. lapkričio 12-13 d., Vilnius, Lietuva
Litexpo konferencijų centras (Laisvės pr. 5)

Pagrindinių teisių konferencija – tai aukšto lygio metinis renginys, organizuojamas Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros. 2013 m. konferencijos tema - „Kova su neapykantos nusikaltimais Europos Sąjungoje“. Ji rengiama bendradarbiaujant su ES Tarybai pirmininkaujančia Lietuva.

Į šį renginį susirinks daugiau negu 300 Europos Sąjungos ir nacionalinio lygmens politikų ir praktikų, ES institucijų ir struktūrų, tarptautinių organizacijų, nacionalinių vyriausybių ir parlamentų, teisėsaugos institucijų, pilietinės visuomenės ir kitų atstovų.

Konferencijos diskusijose bus remiamasi FRA ataskaitomis „Geresnis informavimas apie Europos Sąjungoje daromus neapykantos nusikaltimus: nukentėjusiųjų teisių pripažinimas“ (angl. *Making hate-crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*) ir „Mažumos, kaip nukentėjusieji nuo nusikaltimų (EU-MIDIS 6-oji tikslinė duomenų ataskaita)“ (angl. *Minorities as victims of crime (EU-MIDIS Data in Focus 6)*) bei FRA išvadomis dėl lesbiečių, gėjų, biseksualų ir transseksualų bei antisemitizmo tyrimais.

KONFERENCIJOS TIKSLAI

- Parengti konkrečius pasiūlymus dėl tolesnių veiksmų, kurių, remiantis FRA ataskaitose pateiktomis išvadomis dėl neapykantos nusikaltimų, būtina imtis;
- Išnagrinėti praktinius pagalbos ir paramos paslaugų nukentėjusiesiems sprendimus, juos pritaikant specifinei nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusių asmenų situacijai ir poreikiams;
- Paskatinti debatus neapykantos nusikaltimų klausimais ir pasikeisti idėjomis bei praktika, kaip su tuo kovoti ES ir valstybių narių lygmeniu;
- Atsižvelgiant į numatomą Tarybos 2008 m. lapkričio 28 d. pamatinio sprendimo 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis peržiūrą, surinkti įvairių suinteresuotųjų šalių turimus duomenis ir ekspertines žinias;
- Sustiprinti suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą įvairiais lygmenimis, siekiant veiksmingiau kovoti su neapykantos nusikaltimais.

APLINKYBĖS

Rasizmo, ksenofobijos, religinės netolerancijos arba nepakantumo asmens negaliai, lytinei orientacijai, lyties tapatybei ir kitų nuostatų paskatintas smurtas ir nusikaltimai, kurie dažnai yra vadinami neapykantos nusikaltimais, kaip rodo FRA ir kitų subjektų surinkti duomenys, – kasdieninė realybė visoje Europos Sąjungoje.

Neapykantos nusikaltimais daroma skriauda ne tik tiems, prieš kuriuos jie nukreipti. Tai taip pat yra ženklas kitiems asmenims, kurie jaučia grėsmę, jog jie taip pat gali nukentėti nuo nusikalstamų pasisakymų arba veikų. Be to, nusikaltimais dėl šališkų nuostatų, kurios išreiškiamos kaip pareiškimai dėl tam tikrų savybių turinčių (manomai turinčių) asmenų, gali būti kurstomi pasekėjai. Dėl šios priežasties neapykantos nusikaltimų poveikis yra daug didesnis negu vien tiesioginė nusikaltėlio ir nukentėjusiojo sąveika.

Neapykantos nusikaltimai kelia grėsmę šiuolaikinių pliuralistinių visuomenių, kurios grindžiamos asmens žmogiškuoju orumu, esmei ir prasmei. Jais žlugdomi ES įsipareigojimai užtikrinti demokratiją ir pagrindines teises į lygybę bei nediskriminavimą.

Tačiau nukentėjusieji nuo šališkumo ir išankstinių nuostatų skatinamų nusikaltimų daržai negali arba nenori iš kaltininkų reikalauti žalos atlyginimo. Daugelis iš šių nusikaltimų lieka nepranešti, už juos nepatraukiama baudžiamojon atsakomybėm ir todėl jie lieka nematomi. Tokiais atvejais nukentėjusiųjų teisių negalima visiškai užtikrinti ir apsaugoti, o valstybės narės negali įvykdyti savo įsipareigojimų nukentėjusiesiems.

Dėl tos priežasties sprendimus priimančys asmenys ir praktikai kviečiami pagrindinių teisių klausimams skirtoje konferencijoje išnagrinėti veiksmingas nacionalinio ir ES lygmens kovos su neapykantos nusikaltimais strategijas. Bus diskutuojama aktualiausiai šios srities politikos klausimais, kaip antai:

- Esami duomenys apie neapykantos nusikaltimų mastą;
- nepranešimo apie neapykantos nusikaltimų lygis;
- neapykantos nusikaltimų stebėsenos ir registravimo spragos;
- teisinės priemonės, susijusios su neapykantos nusikaltimais ES;
- pagalbos ir paramos nukentėjusiesiems paslaugos;
- veiksminga tyrimo ir baudžiamąjo persekiojimo praktika;
- neapykantos nusikaltimų diskriminaciniai aspektai;
- švietimas žmogaus teisių klausimais ir praeities atminimas;
- teisėsaugos institucijų ir baudžiamosios justicijos sistemų gebėjimų stiprinimas;
- internetinėje erdvėje skleidžiamos neapykantos iššūkiai;
- kiti klausimai.

Esamos teisinės ir politikos priemonės

Diskusijos konferencijoje vyks atsižvelgiant į esamas teisines ir politines kovos su neapykantos nusikaltimais ES sistemas. Jose ypatingas dėmesys bus skiriamas Tarybos 2008 m. lapkričio 28 d. pamatinio sprendimo 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis įgyvendinimui, siekiant parengti informaciją 2013 m. pabaigoje numatomi šio sprendimo peržiūrai, bei neseniai priimtai ES nusikaltimų aukų direktyvai (2012/29/ES), kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai.

PROGRAMOS PROJEKTAS

PIRMADIENIS, LAPKRIČIO 11 D.

14:00 – 19:30 **ATVYKIMAS IR REGISTRACIJA**

19:30

PRIĖMIMAS

Organizuoja Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA)

(Viešbutis Crowne Plaza Vilnius, M.k. Čiurlionio g. 84)

ANTRADIENIS, LAPKRIČIO 12 D.

08:30 – 9:30 **Registracija**

09:30 – 10:00 **SVEIKINIMO ŽODIS**

Juozas Bernatonis, Lietuvos Respublikos teisingumo ministras

Morten Kjaerum, FRA direktorius

10:00 – 10:30 **SVEIKINIMO KALBA**

Cecilia Malmström, Europos Sąjungos vidaus reikalų komisarė

10:30 – 11:00 **KAVOS PERTRAUKA**

11:00 – 12:30 **TEMINĖ DISKUSIJA:**
Neapykantos nusikaltimai: kokia šiandienos padėtis?

Politikų ir praktikų teminiai debatai ir plenarinė diskusija:

- **László Surján**, Europos Parlamento pirmininko pavaduotojas
- **Alan Shatter TD**, Teisingumo ministras, Airija
- **Christiane Taubira**, Teisingumo ministrė, Prancūzija (laukiama patvirtinimo)
- **Cecile Kyenge**, Integracijos ministrė, Italija (laukiama patvirtinimo)
- **Ambasadorius Janez Lenarčič**, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro vadovas

Pagrindiniai klausimai:

- Neapykantos nusikaltimų prigimtis; dabartinė padėtis
- Didžiausi teisiniai ir praktiniai veiksmingos kovos su neapykantos nusikaltimais sunkumai

12:30 – 14:00 **PIETŪS**

14:00 – 15:15

TEMINĖ DISKUSIJA

Skirtingos neapykantos nusikaltimų pusės

Diskusija su pilietinės visuomenės organizacijomis, kurios atstovauja neapykantos nusikaltimų aukas

Pagrindiniai klausimai:

- Neapykantos nusikaltimai šiandien – kaip juos atpažinti?
- Kokį poveikį neapykantos nusikaltimai daro jų aukoms, bendruomenėms ir plačiau visuomenei?

15:30 – 17:30

DARBO GRUPĖS

I darbo grupė: Neapykantos nusikaltimų matomumo didinimas: pasitikėjimą stiprinančios ir pranešti skatinančios strategijos

Pirmininkauja: **Christos Giakoumopoulos**, Europos Tarybos Žmogaus teisių direktorato direktorius

Pagrindiniai klausimai:

- Kaip galima padidinti nukentėjusiųjų ir liudytojų pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis ir baudžiamosios justicijos sistema?
- Kurie pranešimo apie nusikaltimus mechanizmai pasiteisino kaip veiksmingiausi ir kodėl? Ko galima išmokti iš ES valstybių narių patirties?
- Kaip teisėsaugos institucijų, baudžiamosios justicijos sistemos ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas įgyvendinamas praktikoje?
- Kaip pilietinės visuomenės organizacijų ir kitų suinteresuotųjų šalių vykdoma neapykantos nusikaltimų stebėseną gali padidinti neapykantos nusikaltimų matomumą?

II darbo grupė: Internetinėje erdvėje skleidžiamos neapykantos iššūkiai

Pirmininkauja: **Troels Oerting**, Vadovas Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centro (EC3) vadovas ir Europos policijos buiro (Europol) operacijų departamento direktoriaus pavaduotojas

Pagrindiniai klausimai:

- Kokie teisiniai instrumentai, politika ir priemonės valstybėse narėse ir ES lygmeniu taikomos kovojant su internetinėje erdvėje skleidžiama neapykanta?
- Koks skirtingų subjektų vaidmuo kovojant su internetinėje erdvėje skleidžiama neapykanta?
- Kokių praktinių priemonių galėtų imtis vyriausybės, interneto paslaugų teikėjai, pilietinės visuomenės organizacijos ir piliečiai?

III darbo grupė: Teisinės priemonės, susijusios su neapykantos nusikaltimais ES

Pirmininkauja: **Salla Saastamoinen**, Europos Komisijos Generalinio teisingumo direktorato Pagrindinių teisių ir vaiko teisių skyriaus vadovė

Pagrindiniai klausimai:

- Kokiomis teisinėmis priemonėmis ES valstybėse narėse kovojama su neapykantos nusikaltimais ES ir tarptautiniu lygmeniu?
- Ar esama įstatyminė sistema yra pakankama? Kokių priemonių būtų galima imtis padėčiai pagerinti?

- Kokią įtaką daro ir gaires nustato Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo naujausia praktika?

IV darbo grupė: Pagalba nukentėjusiems nuo neapykantos nusikaltimų

Pirmininkauja: **Paul Iganski**, Lancaster universiteto, Taikomųjų socialinių mokslų departamento vadovas

Pagrindiniai klausimai:

- Kokie yra nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusių asmenų poreikiai?
- Kokios pagalbos programos yra veiksmingiausios: viešosios paslaugos, nevyriausybinių organizacijų paslaugos, bendro pobūdžio arba specialios pagalbos ir paramos nukentėjusiems paslaugos ar sistemų derinys?
- Kaip teisės sistemoje užtikrinamas veiksmingas žalos atlyginimas nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiems asmenims?

V darbo grupė: Veiksmingo tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo užtikrinimas

Pirmininkauja: **Alinde Verhaag**, Eurojust bylų nagrinėjimo skyriaus vadovė

Pagrindiniai klausimai:

- Neapykantos nusikaltimų pripažinimas / motyvų atskleidimas: kokios strategijos veiksmingiausios?
- Kaip galima parengti kokybiškus neapykantos nusikaltimų rodiklius teisėsaugai?
- Kaip vyko tarpvalstybinis teisminis bendradarbiavimas? Kokie iššūkiai lieka?
- Kaip nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamas Pamatinis sprendimas dėl rasizmo ir ksenofobijos? Kokios įtakos tai turi neapykantos nusikaltimų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui?
- Griežtesnės baudmės ir sunkinančios aplinkybės

19:30

IŠKILMINGAS PRIĖMIMAS NACIONALINIS MUZIEJUS - LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS VALDOVŲ RŪMAI

Organizuoja ES Tarybai pirmininkaujanti Lietuva

Sveinimo žodį tars:

Remigijus Motuzas, LR Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas

TREČIADIENIS, LAPKRIČIO 13 D.

09:00 – 10:30

TEMINĖ DISKUSIJA: VEIKSMINGAS ATSAKAS Į NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS: NUO TEISĖS AKTŲ IKI PRAKTIKOS

Politikų ir teisės praktikų teminiai debatai:

- **Emine Bozkurt**, Europos Parlamento narė, Kovos su rasizmu ir įvairovės grupės pirmininkė
- **Danutė Jočienė**, Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėja
- **Marinos Skandamis**, Teisingumo, skaidrumo ir žmogaus teisių ministerijos valstybės sekretorius kriminalinei politikai, Graikija
- **Pierre Baussand**, Socialinės platformos direktorius

Pagrindiniai klausimai:

- Kaip praktiškai vykdomi teisiniai įsipareigojimai, susiję su neapykantos nusikaltimais?

- Kokios reikšmės Nusikaltimų aukų direktyva turės nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiems asmenims?
- Ar buvo veiksmingas Pamatinis sprendimas dėl rasizmo ir ksenofobijos?
- Ar vėlesni teisės aktai turėtų apimti tas pačias, ar platesnes sritis?
- Kokie yra platesnio pobūdžio teisės aktų šioje srityje privalumai ir rizika?

10:30 – 11:00 KAVOS PERTRAUKA

11:00 – 13:00 DARBO GRUPĖS

I darbo grupė: Neapykantos nusikaltimų registravimas ir stebėseną: strategijos oficialių duomenų rinkimo mechanizmams tobulinti

Pirmininkauja: **Floriane Hohenberg**, ESBO Žmogaus teisių ir demokratiškos institucijų biuro (ODIHR) Tolerancijos ir nediskriminavimo departamento vadovė

Pagrindiniai klausimai:

- Kokie duomenų rinkimo mechanizmai šiuo metu taikomi ir kaip būtų galima juos patobulinti?
- Kokie yra dabartiniai duomenų rinkimo trūkumai? Ko galime išmokti iš taikomos perspektyvios ES valstybių narių praktikos?
- Duomenų apie neapykantos nusikaltimus atskleidimas: kokį vaidmenį atlieka viktimizacijos tyrimai?

II darbo grupė: Praeities atminimo atspindėjimas šviečiant ir mokant žmogaus teisių

Pirmininkauja: **Pavel Tychtl**, Europos Komisijos Generalinis komunikacijos direktoratas

Pagrindiniai klausimai:

- Kaip praeities atminimas gali padėti suprasti šiandieną?
- Kaip būtų galima kuo geriau atspindėti bendrą Europos praeitį švietimo ir mokymo programose žmogaus teisių klausimais?
- Kokia yra pažangi šios srities praktika?

III darbo grupė: Budrumas ir sąmoningumas: teisėsaugos institucijų ir baudžiamosios justicijos sistemų gebėjimų stiprinimas

Pirmininkauja: **Aija Kalnaja**, Europos policijos kolegijos (CEPOL) mokymų skyriaus vadovė

Pagrindiniai klausimai:

- Kaip būtų galima veiksmingai stiprinti teisėsaugos institucijų ir baudžiamosios justicijos sistemų gebėjimus?
- Kaip neapykantos nusikaltimų specifika turėtų būti atspindima teisėsaugos pareigūnų ir baudžiamosios justicijos sistemos darbuotojų mokymo programose?
- Kokio pobūdžio mokymai šia tema šiuo metu vykdomi ES valstybėse narėse? Kas galėtų ar turėtų būti tobulinama?

IV darbo grupė: Sujungiant taškus: diskriminacija skatina neapykantos nusikaltimus

Pirmininkauja: **Karen Jochelson**, Lygybės ir žmogaus teisių komisijos Ekonomikos ir užimtumo programų direktorė, Jungtinė Karalystė

Pagrindiniai klausimai:

- Kokie yra diskriminaciniai neapykantos nusikaltimų aspektai?
- Kaip švietimas lygybės ir nediskriminavimo klausimais gali prisidėti prie diskriminacinių nusikaltimų prevencijos ir kovos su šiais nusikaltimais?
- Kokiomis veiksmingomis strategijomis būtų galima padidinti informuotumą apie neigiamas diskriminacijos pasekmes?

V darbo grupė: Praeities nusikaltimų neigimas, viešas pritarimas ar jų menkinimas

Pirmininkauja: **Françoise Tulkens**, buvusi Europos žmogaus teisių teismo vice-pirmininkė

Pagrindiniai klausimai:

- Kaip pasireiškia diskriminacinis revizionizmo / neigimo, apibrėžto Pamatinio sprendimo dėl rasizmo ir ksenofobijos 1 straipsnio 1 dalyje, pobūdis?
- Kodėl svarbu, kad revizionizmas / neigimas būtų kriminalizuotas?
- Kaip galėtume geriausiai pripažinti genocido, nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų aukų teises?

13:00 – 13:30	BAIGIAMOSIOS PASTABOS
----------------------	------------------------------

Vytautas Leškevičius, LR užsienio reikalų vice-ministras, ES Tarybai pirmininkaujanti Lietuva

G.F. Ioannidis, Teisingumo ministerijos valstybės sekretorius, Graikija

Manfred Nowak, FRA valdančiosios tarybos vice pirmininkas

13:30 – 15:00 **PIETŪS**